

Vammaisfoorumin kirje hyvinvointialueille 1/2026

Tässä kirjeessä Vammaisfoorumi tuo esiin YK:n vammaisoikeuksien komitean Suomelle 3.9.2025 antamia huomioita ja suosituksia. Ne koskevat YK:n vammaissopimuksen toteutumista erityisesti hyvinvointialueilla.

YK:n vammaisoikeuksien komitea käsitteli Suomen ensimmäistä raporttia vammaissopimuksen toteutumisesta 21.–22.8.2025. Tässä kirjeessä keskitytään erityisesti rakenteisiin ja toimintatapoihin hyvinvointialueilla.

Alueelliset erot sekä vammaisten henkilöiden kuuleminen ja osallisuus

Vammaisfoorumi on huomannut, että vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuus ja mahdollisuus osallistua eivät toteudu samalla tavalla kaikilla hyvinvointialueilla.

YK:n vammaisoikeuksien komitea on huolissaan suurista eroista vammaissopimuksen toteutumisessa valtakunnallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla sekä Ahvenanmaalla. Komitea suosittelee, että Suomi varmistaa vammaissopimuksen toteutumisen yhdenmukaisesti koko maassa. Tämä tulee tehdä tiiviissä yhteistyössä vammaisten henkilöiden ja heidän järjestöjensä kanssa.

Komitea suosittelee myös, että Suomi luo pysyvät ja selkeät toimintatavat, joilla vammaisia henkilöitä ja heidän edustavia järjestöjään kuullaan ja osallistetaan aktiivisesti kaikissa vammaissopimuksen toimeenpanoon liittyvissä asioissa, myös hyvinvointialueilla.

Asiakasprosessien pitkittyminen ja kohtuullisten mukautusten puute

YK:n vammaisoikeuksien komitea on huolissaan siitä, että oikeudellisissa ja hallinnollisissa asioissa ei tehdä riittäviä kohtuullisia mukautuksia vammaisille henkilöille. Komitean mukaan oikeus- ja hallintohenkilöstö ei saa riittävästi koulutusta vammaisten henkilöiden tarvitsemista mukautuksista eikä oikeussuojan saavutettavuudesta.

Komitea on huolissaan myös siitä, että hallinto-oikeusprosessit kestävät pitkään. Lisäksi silloin, kun hallinto-oikeus palauttaa asian hyvinvointialueelle uudelleen käsiteltäväksi, hyvinvointialueet vaativat usein koko asiakasprosessin aloittamista alusta. Tämä tapahtuu usein ilman todellista mahdollisuutta saada eri lopputulos. Tämän seurauksena vammaiset lapset ja aikuiset joutuvat odottamaan välttämätöntä tukea kohtuuttoman pitkään.

Komitea suosittelee, että Suomi järjestää pakollista ja asianmukaista koulutusta koko oikeus- ja hallintohenkilöstölle, mukaan lukien hallintoviranomaiset. Koulutuksen tulee koskea kohtuullisia mukautuksia ja vammaisten henkilöiden oikeussuojan saavutettavuutta. Lisäksi Suomen tulee varmistaa, että tuomioistuinten päätökset johtavat todelliseen oikeussuojaan eivätkä siihen, että sama hallintoprosessi toistuu ilman todellista mahdollisuutta muutokseen.

Vammaispalveluiden rahoitus

YK:n vammaisoikeuksien komitea on huolissaan siitä, että hyvinvointialueiden rahoitus ei ole riittävää. Tämä johtaa käytäntöihin, jotka rajoittavat vammaispalveluiden myöntämistä ja vaarantavat vammaissopimuksessa turvattujen oikeuksien toteutumisen.

Komitea suosittelee, että Suomi varmistaa hyvinvointialueille riittävät taloudelliset resurssit, jotta vammaispalvelut voidaan myöntää vammaissopimuksen mukaisesti.

Yhteistyö

Vammaisfoorumi jakaa YK:n vammaisoikeuksien komitean esittämät huolenaiheet. Haluamme tehdä yhteistyötä hyvinvointialueiden kanssa, jotta nämä ongelmat voidaan ratkaista ja vammaisten henkilöiden oikeudet toteutuvat paremmin käytännössä.

Yhteistyöterveisin,
Vammaisfoorumi

Lähteitä ja lisätietoja:

[Vammaisten henkilöiden oikeuksien komitean päätelmät ja suositukset Suomelle 3.9.2025 CRPD/C/FIN/CO/1](#)

Kirjeessä käytetyt viittaukset komitean suosituksiin:

Artiklat 1–4 Yleiset periaatteet ja velvoitteet, kohta 6 a ja suositukset 7 a ja 7 d

Kuljetuspalvelun ennakkotilausaikaa (puuttuva ohjeistus yksilöllisen harkinnan käytöstä) koskevassa ratkaisussa [EOAK/5678/2024](#) apulaisoikeusasiamies on ilmoittanut seuraavansa vammaispalvelulain soveltamiskäytäntöjen lainmukaisuutta ja kehityskulkuja hyvinvointialueilla sekä tulee harkitsemaan mahdollisia muita toimenpiteitä hyvinvointialueiden vammaispalvelukäytäntöjen selvittämiseksi.

Muun ohella hyvinvointialueen vammaisneuvoston ja vammaisten henkilöiden osallistamista koskevan ratkaisun [EOAK/2126/2024](#) mukaan vammaissopimuksen 4.3 artiklan osallistamisvelvoite ulottuu kaikkeen vammaisia henkilöitä koskevaan päätöksentekoon. Apulaisoikeusasiamies korostaa, että artiklan määräysten toteutuminen edellyttää viranomaisilta oma-aloitteista aktiivisuutta vammaisten henkilöiden mukaan ottamiseksi eri prosesseihin. Lisäksi hän pitää erityisen tärkeänä, että vammaisneuvostolle ja vammaisille palvelunkäyttäjille annetaan tosiasiallinen mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua kaikissa niissä asioissa, joihin itse arvioivat osallistumisen tarpeelliseksi. Vaikuttamistehtävien hoitaminen edellyttää, että vammaisneuvosto saa hyvissä ajoin tiedot ajankohtaisista hankkeista. Ratkaisussaan apulaisoikeusasiamies pitää hyvinvointialueen kansainväliseen ihmisoikeussopimukseen perustuvan velvollisuuden laiminlyöntiä erityisen moitittavana.

Artikla 13 Oikeussuojan saavutettavuus, kohta 24 b ja suositukset 25 b ja c.

Myös oikeusasiamies on toistuvasti joutunut puuttumaan hyvinvointialueiden viivytyksiin sekä hallintopäätösten ja oikaisuvaatimuksen käsittelyssä ja hallinto-oikeuden päätösten toimeenpanossa ja jopa YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien komitean käsittelemän asian uudelleen käsittelyssä ([EOAK/3882/2024](#), [EOAK/909/2024](#), [EOAK/4937/2021](#), [EOAK/2149/2024](#), [EOAK/2449/2025](#))

Artikla 28, Riittävä elintaso ja sosiaaliturva kohta 54 b ja suositus 55 b.

Jakelu hyvinvointialueilla:

vammais- ja sosiaalipalveluista päättävät viranhaltijat

vammaisneuvosto

hyvinvointialueen johtaja

aluevaltuuston puheenjohtaja

aluehallituksen puheenjohtaja

Tiedoksi:

Lupa- ja valvontavirasto
Ihmisoikeuskeskus
Oikeusasiamies
STM
THL
Vammaisfoorumin vaikuttajaverkosto
Vane
Yhdenvertaisuusvaltuutettu